

דו"ח פעילות לשנת תשע"ו ספטמבר 2015 - אוגוסט 2016

הדו"ח מציג את העשייה הנרחבת של מדרשת אדם בשנת הפעילות 2015-2016, תשע"ו. פרויקטים רבים התקיימו בתוך מערכת החינוך ובמסגרת החברה האזרחית, חלקם פרי שיתופי פעולה חדשים בין ארגונים ומוסדות שונים. במערכת החינוך הפורמלית הפעילויות התמקדו בנושא חופש הביטוי והתמודדות עם הסתה וגזענות בחברה הישראלית.

ניתן להתעדכן בפעילויות המדרשה באתרים:

אתר מדרשת אדם: <http://www.adaminstitute.org.il>

[אתר מדרשת אדם](#) | [Institute](#) | [כך לכבוד האדם ולא לגזענות](#)

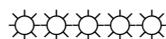

מדרשת אדם: [מדרשת אדם Adam](#)

אתר הכנס לחיות בעיר מעורבת: <http://mixedcity.org.il>

עמוד הפייסבוק של הכנס: [לחיות בעיר מעורבת – 2015](#)

פעילויות במערכת החינוך

כוחה של מילה – חינוך להגנה על חופש הביטוי ולהתמודדות עם הסתה וגזענות

בספטמבר 2015 הושק פרויקט ארצי דו-שנתי חדש בשם "כוחה של מילה – חינוך להגנה על חופש הביטוי והתמודדות עם הסתה וגזענות". זהו פרויקט משותף ראשון של המדרשה עם האגודה לזכויות האזרח במימון האיחוד האירופי. במהלך השנתיים אמורים להשתתף 52 בתי ספר על יסודיים, יהודים וערבים (כל ארגון אחראי על יישום התכנית ב-26 בתי ספר). להלן תאור קצר של הפעילויות שהתקיימו בשנת הלימודים תשע"ו:

כתיבת תכנית לימודים חדשה: עד סוף נובמבר גובשה ונכתבה תכנית הלימודים ויצאה לאור בחוברת בשם "כוחה של מילה", בעברית ובערבית. הוחלט שבתום שנת הפעילות תעודכן התכנית בהתאם ללקחים במהלך היישום.

כנס ארצי להשקת התכנית: הכנס התקיים באוניברסיטת חיפה ב-22 בדצמבר, 2015 בשיתוף עם הפקולטה לחינוך, ביוזמת האגודה לזכויות האזרח. הכנס התקיים במסגרת יום העיון השנתי של המסלול להכשרת מורים של הפקולטה ואליו הגיעו גם אנשי חינוך ומורים שונים. יום העיון זכה להצלחה רבה והחברת חולקה למשתתפים/ות בשתי השפות.

פעילות בבתי הספר: מדרשת אדם קיימה פעילות ב-14 בתי ספר על-יסודיים בירושלים, אזור המרכז והדרום – יהודים וערבים (האגודה עבדה במקביל עם 12 בתי ספר). התקיימו השתלמויות מורים בהיקף 30 שעות לימוד, חלקם במתכונת בית ספרית וחלקם במסגרת אזורית. המורים שהשתתפו בהשתלמות העבירו את מערכי השיעור בכיתות וכמו כן, המורים והתלמידים יזמו ויישמו פרויקטים בית ספריים בנושא. חלק

מבתי הספר השתתפו גם בתכנית "בשביל הדיאלוג" שהחליטו להעמיק את הפעילויות ולהרחיב את מספר הכיתות המשתתפות, ומתואר בהמשך.

בתי הספר של מדרשת אדם שהשתתפו: תיכון רבין כפר סבא, תיכון ירקון, נוה ירק; תיכון דרכא ע"ש רמון גדרה; תיכון הרטוב צרעה; תיכון דרכא מקסים לוי, לוד; מקיף זיו ירושלים; תיכון אלון, רמת השרון; ברנקו וייס עין רפא עין נקובה; דאר אל קאלם רהט; אלחאיה, חורה; רב-תחומי רבין, חורה; אלנור, חורה; אל-סאלם, חורה.

דוגמאות למיזמים בית ספריים שיושמו: גיבוש פעילויות חדשות לאירועים ולטקסים בבית הספר – המחברות בין נושא חופש הביטוי לבין המועדים היהודיים והאזרחיים המצויינים במערכת החינוך, כמו: יום העצמאות, יום השואה ועוד. בתי ספר אחרים קיימו יום שיא בית ספרי בו התלמידים שהשתתפו בתכנית העבירו פעילויות לכיתות האחרות בבית הספר בנושא חופש הביטוי. יצירת סרטון המתעד את המפגשים והתהליכים שעברו במסגרת התכנית. פרויקט ייחודי שנוצר בבתי הספר הבדוויים בדרום הוא של התלמידות אשר הכינו סדרת פעילויות העוסקות בחופש הביטוי לנשים בחברה הבדווית.

מפגשי תלמידים בשני כנסים ארציים: הכנסים נועדו להפגיש נציגות תלמידים מכל בית ספר ונציגים אלו אמורים היו להוביל פעילויות בבית ספרם בליווי צוות המדרשה והמורים.

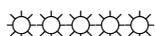
הכנס הראשון התקיים בפברואר 2016 ברמת אפעל בהשתתפות כ-250 מורים ותלמידים, שהגיעו מ-19 בתי ספר יהודים וערבים, מהצפון, מרכז ירושלים והדרום (של האגודה ושל מדרשת אדם). לאחר הרצאת הפתיחה שהדגישה את החשיבות של המאבק בגזענות ולמען חופש הביטוי, התקיימו סדנאות ב-9 קבוצות מעורבות של תלמידים ללמידה משותפת והיכרות אישית. צוות המורים עבר גם הוא מפגש מקביל לתלמידים.

הכנס השני התקיים ב-24 במאי 2016, והשתתפו בן תלמידים מ-17 בת"ס, כ-180 תלמידים ומורים שחולקו ל-7 קבוצות מפגש. בכנס התלמידים הציגו את העשייה שנעשתה בבתי הספר.

פרסום מאמרי אקטואליה באינטרנט – פוסטים: חלק מההתחייבויות בתכנית היתה העלאת פוסטים בנושא "חופש הביטוי". עד כה התפרסמו 10 פוסטים שעסקו בנושאים מגוונים: תופעת הביוש באינטרנט, הפוטנציאל הגלום ברשת החברתית, הזכות השווה לביטוי תרבותי, הדרת נשים במרחב הציבורי, הפרדות בין קבוצות אוכלוסיה על רקע מוצא, התייחסות לפסילות וצנזורה של ספרים, הצגות ועוד.

פעילויות נוספות: התקיימו הרצאות בשני כנסים של מורים, מנהלים ורכזים במחוז דרום.

- מידע מפורט הועלה לאתר מדרשת אדם: <http://www.adaminstitute.org.il>

בשביל הדיאלוג – התמודדות חינוכית עם תופעת הגזענות

פרויקט ארצי במסגרת "מיזם משותף" של המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים של משרד החינוך המיועד לבתי הספר העל יסודיים (ז'-יב').

החל מינואר 2016 צוות המדרשה החל ביישום התכנית במסגרת התקשרות "מיזם משותף" עם המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים של משרד החינוך. יעדי המיזם המשותף שהוגדרו: לקדם את נושא החינוך למניעת גזענות בבתי ספר תיכוניים ובחטיבות ביניים. תכנית זו התקיימה במקביל וביחד עם התכנית "כוחה של מילה" ויעדיה היו: (א) הרחבת הפעילות בבתי הספר כך שישתתפו כל התלמידים הלומדים בשכבה (לעיתים 5 כיתות) ולאפשר לכולם קיום מפגש עם תלמידים מבתי ספר שונים. (ב) העמקה על ידי שילוב התכנים של התכנית "בשביל הדיאלוג" עם התכנית החדשה "כוחה של מילה".

במסגרת המיזם המשותף השתתפו 16 בתי ספר על יסודיים 39 כיתות ושתי מועצות תלמידים והפעילות כללה סדנאות ומפגשי תלמידים – דוגמאות:

תיכון מקיף זיו מירושלים ותיכון מקיף דאר אל-קאלם מרהט – התכנית הועברה לתלמידי כל השכבה ולאחר מכן כולם השתתפו במפגשים 10 כיתות י' – 5 כיתות מכל בי"ס. ביום שיא בבית ספר הציגו התלמידים את הפעילויות ואת הנושא לתלמידי כל בית הספר.

בתיכון זיו כל התלמידים עברו הכנה ממושכת לקראת המפגש שכללה בנוסף ללימוד הנושא בכיתות, יום עיון מרוכז שבו ניתנה להם הרצאה במכון ון-ליר (מפי ד"ר ת'אבת אבו ראס על ההיסטוריה של הבדואים ועל מעמדם האזרחי במדינת ישראל); סדנאות חווייתיות (במוזיאון לאמנות האיסלאם בהנחיית מנחים ממדרשת אדם); וסיור משלים להעשרת המושגים בנוגע לאמנות האיסלאם, (ע"י מדריכים מהמוזיאון).

תיכון דאר-אל קאלם השתתף גם בתכנית כוחה של מילה ושלח נציגות תלמידים משכבת יא' להשתתף במפגשי התלמידים בכנסים של "כוחה של מילה". תלמידים אלו יזמו והובילו יום שיא בית ספרי אליו הגיעו גם הורים – כותרת היום "גזענות על רקע שונות לא קיימת בבית ספרנו". הם העבירו סדנאות ל-27 כיתות י'-יא'-יב' מהתכנית כוחה של מילה.

תיכון מקיף הר טוב צרעה, תיכון ברנקו וייס עין נקובה עין רפא – התכנית הועברה בכל שכבת י' ועסקו בה גם במועצת התלמידים. לאחר מכן התקיימו ארבעה סבבים של מפגשים בין כיתות כיתות י' – אחת מכל בי"ס. המפגשים תועדו והועלו לסרטון קצר שהכינו התלמידים אותו הציגו ביום שיא בית ספרי.

תיכון ע"ש יצחק רבין מכפר סבא, תיכון רבין מחורה – התכנית ברבין כפר סבא הועברה לכל שכבת י' ועסקו בה גם במועצת התלמידים. התקיימו שני מפגשים במסגרת הכנסים הארציים בתכנית "כוחה של מילה". בנוסף לכך, בתי הספר יזמו פעילויות נוספות בנושא שהתקיימו בימי שיא בבית הספר. **ברבין כפר סבא** – המורים יזמו ובנו מודל ניסויי בשיתוף נציגי תלמידים משכבת י' בהקשר ליום העצמאות - פעילויות המאפשרות הנכחה של הקבוצות הלא נשמעות בדרך כלל בשיח הזהות הישראלית – מזרחיים, אתיופים, הקול הנשי ועוד. הפעילות יושמה והתקיימה בהצלחה בשתי כיתות י'. **בבית ספר רבין חורה** – התלמידים שהשתתפו בכנסים הארציים בתכנית כוחה של יזמו והובילו יום שיא בית ספרי בנושא חופש הביטוי והתמודדות עם גזענות: הם עברו בין הכיתות וקיימו פעילויות ודיונים מרתקים.

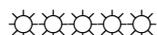
בשלושה בתי הספר מהיישוב הבדואי חורה: **מקיף אלחאיה, מקיף אלסלאם, מקיף אלנור** התקיימה פעילות רחבה עם התכנית בכיתות י', יא', יב'. בתי הספר שלחו נציגות תלמידים ותלמידות למפגשים בכנסים הארציים בתכנית "כוחה של מילה". תלמידים ותלמידות אלו יזמו והובילו ימי שיא בית ספריים ופרוייקטים העוסקים בנושא המאבק נגד אלימות וחופש הביטוי.

מקיף אלחאיה - קיימו יום שיא בית ספרי בהשתתפות הורים – הפעילות נוהלה על ידי 8 התלמידות שהשתתפו בכנסים בליווי המורים. הנושא היה גזענות על רקע מגדרי או שייכות שבטית. המטרה הייתה ליצור קמפיין האומר כי בנות ונשים שוות לבנים וגברים - לבנות מגיע חופש בחירה מלא בכל תחומי החיים כמו לבנים.

במקיף אל-סאלאם ובמקיף אלנור – התקיים יום שיא בית ספרי לשכבת י'-יא'-יב' – הפעילות התקיימה ביוזמה ובהובלה של התלמידות שהשתתפו בכנסים, בסיוע המורים. הפעילות הדגישה כי אימוץ ערכים דמוקרטיים יוצרת חברה המכבדת את הפרטים בה ומקבלת את האחר והשונה וכי חופש הביטוי היא זכות אדם בסיסית שיש להגן עליה כל עוד היא לא פוגעת בשוויון ובזכות לכבוד. בעקבות הפעילות התלמידים מספרים על חוויה חדשה שלעולם זכו בה, לדבר על נושא כל כך קונקרטי. מורים מספרים כי בעקבות הפרוייקט ירדה רמת האלימות בבית הספר.

הזדמנות מיוחדת להרחיב את הפעילות עם התכנית בחטיבות הביניים בירושלים נוצרה בזכות מנח"י שקישרה את המדרשה עם אגודת הסטודנטים בירושלים. בתי ספר נוספים שהשתתפו בתכנית: **אורט מינקוף**, ירושלים – 5 כיתות ט'; **תיכון קדמה**, ירושלים – כיתה י'; **חט"ב שועפט בנות**, מזרח ירושלים 3 כיתות; **חט"ב בית צפפה** – 3 כיתות ז-ח-ט. **בחט"ב בית צפפה** התלמידים הכינו לסיום הפרוייקט עבודות באחד מהנושאים של התכנית.

כמו כן התקיימה פעילות **בתיכון הדו-לשוני בירושלים** – בשלוש כיתות על-אזוריות ללימודי אזרחות בהן לומדים ביחד תלמידים יהודים וערבים. שכבת יא' יצאו לסמינר בבאר שבע להיכרות עם מוקדי החינוך, הקשיים ושיתופי הפעולה המצליחים בתחומי החיים השונים – תעשייה, חברה, יזמות, חינוך ועוד - בנגב.

חינוך לדמוקרטיה בירושלים

מדרשת אדם מודה לקרן לירושלים על תמיכתה רבת השנים בפעילות המתקיימת בירושלים.

ראוי לציין כי בירושלים המדרשה יצרה מערכת ייחודית של שיתופי פעולה עם מוסדות שונים כמו – מוזיאון ארצות המקרא, מוזיאון האסלאם, אגודת הסטודנטים ועוד. במסגרתם התקיימו פעילויות מגוונות בבתי ספר בירושלים.

חטיבות ותיכונים:

התקיימו פעילויות בבתי ספר שונים בנוסף לשבעת בתי"ס הירושלמים שהשתתפו בתכניות שתוארו לעיל.

בית הספר של בית החולים אלי"ן: שנה ראשונה לפעילות בבית הספר. בבית החולים אלי"ן בירושלים מאושפזים ילדים ובני נוער בעלי נכויות קשות ביותר. התלמידים והוריהם באים מכל קבוצות האוכלוסייה בחברה הישראלית, חילונים ודתיים, ערבים ויהודים, כפריים ועירוניים ועוד. הפעילות כללה השתלמות הכשרה לשני צוותים חינוכיים יהודים וערבים – צוות מורות ומורים וצוות הסייעות (כ-30 משתתפות/ים) בנושא: **רב-תרבותיות בבית הספר**. מטרת ההשתלמות היו: למידה על הגישות השונות להבנת מושג הרב תרבותיות; התנסות של הצוות במיצועי הפוטנציאל החיובי של השותפות הרב תרבותית בבית החולים; והעמקת היכולות של הצוות להתמודד עם קונפליקטים רב תרבותיים בבית החולים. הפעילות ממשיכה להתקיים גם בתשע"ז.

בית הספר הניסויי של בית החולים הדסה עין כרם: שנה ראשונה לפעילות בבית הספר. כמו בכל בתי החולים בארץ, גם בית החולים הדסה עין כרם מטפל בחולים מכל קבוצות האוכלוסייה בארץ. הקיום הכפוי המשותף של ילדים ובני נוער מכל הקבוצות באוכלוסייה הישראלית מחייב למידה ומתן כלים מיוחדים לעובדים בו, כדי שיוכלו להתמודד עם הקשיים המלווים את עבודתם. מדרשת אדם הציעה לצוות המורים בבית החולים לעבור השתלמות העוסקת ברב תרבותיות ובחופש הביטוי בבית הספר. הפעילות כללה הכשרת הצוות החינוכי המונה 30 מורות ומורים יהודים, וערבים. במסגרת התכנית המשתתפים למדו על חשיבות חופש הביטוי, על הסתירות הקיימות בין חופש הביטוי לבין זכויות דמוקרטיות וזכויות החולה ועל דרכים יצירתיות להתמודדות עם הסתירות והקונפליקטים בבית החולים. המשתתפים עסקו בחופש האמנותי, בהבדלים בין חופש ביטוי והסתה ועוד. למידה זו תורגמה להתמודדות עם התלמידים בבית החולים, כך למשל עלו בעיות כמו האזנה של תלמידים מאושפזים לשירים לאומניים (משני הצדדים), התמודדות עם הנגישות השפתית של החולים ועוד. התכנית נמשכת גם בשנת הלימודים תשע"ז.

חטיבת הביניים שועפאט בנות: בחמש השנים האחרונות המדרשה עבדה עם צוות החטיבה ועם מועצת התלמידות. הפעילות כללה – ליווי המנהלת וצוות בכיר של מורות בנושא מועצת התלמידים והעבודה הקהילתית, נושא שהוכנס השנה גם לעבודת המועצה. המשך הכשרת קבוצת תלמידות להובלת תהליך הבחירות השנתי בביה"ס, ליווי נציגות של מועצת התלמידות בעריכת הבחירות, בבחירת וועדות ובעבודה השוטפת של המועצה. כמו כן נעשה ליווי לקשר של ביה"ס עם הקהילה שהובילה למעורבות גדולה יותר בפעילויות ביה"ס.

חטיבת ביניים ותיכון ראס אל עמוד לבנות: החטיבה הינה חלק מהתיכון נמצאת באותו מבנה אך עם ניהול נפרד. יש קווי דמיון רבים של החטיבה עם התיכון. הפעילות כללה - השתלמות שנתית למורים (בעיקר מורות ומנהלת) בנושא "מקום הערכים בבית הספר" במטרה ליצור קשר בין הנושא המרכזי במשרד החינוך שהינו למידה משמעותית לבין חיי בית הספר והקהילה. צוות החטיבה ברובו צעיר, דבר שמאד הקל על קבלת התכנים, על הנכונות להיפתח לשיטות לימוד חדשות ובחינת שיטות אחרות להעמקת הלמידה

המשמעותית, וכן על הרצון והנכונות להטמעת תכנים דמוקרטיים בקרב הצוות והתלמידות. הצוות בתמיכת המנהלת גילה עניין רב בהטמעת התכנים כמו דיאלוג מורה – תלמיד, קבלת השונה, לימוד שיטת הנחייה לקבוצות כתחליף להוראה הפרונטלית הרגילה בכיתות. חלק מהצוות כבר יישם את התכנים והשתדל לקדם את הנושאים שנלמדו במתודה החדשה.

מפגשי תלמידים ביער ירושלים - פרויקט משותף עם מרכז ציפורי

שנה שנייה לקיום מפגשים בין תלמידים ממגמת חקלאות **מתיכון דתי טכנולוגי אמ"ת** לבין תלמידים יהודים וערבים מתיכון **כי"ח לחרשים**. תיכון אמ"ת טכנולוגי הוא בית הספר הקולט תלמידים שנפלטו ממסגרות אחרות בעיר במהלך כל השנה. בתיכון כי"ח לחרשים לומדים תלמידים ערבים ויהודים חירשים. הפעילות משלבת מפגשים על בסיס ערכים דמוקרטיים עם פעולות סביבתיות. התכנית נבנתה במשותף עם מרכז ציפורי שמקדם פעילות חינוכית של שימור ושחזור חקלאות עתיקה שנקראת "מחברים את העיר ליער". בתחילת השנה כל הפעילויות הועברו בין כתלי שני בתי הספר, בהרכב חד לאומי. התוכנית כללה למידה של שיטות קיימות, ושל הצורך בקיימות בעידן המודרני וכן דיונים לקראת המפגש בין בתי הספר, שעסקו במפגש עם השונה והיחס לשונה. לאחר השליש הראשון התקיימו פעילויות ביער ירושלים, על בסיס מה שנלמד בכיתות. המפגשים התקיימו בשלוש שפות: עברית, ערבית ושפת הסימנים; הצוות החינוכי משני בתי הספר היה מעורב, התמודד ותמך במובילי התוכנית.

בתי ספר יסודיים:

יסודי גילה א' ללימודי סביבה וחברה: שנה החמישית לפעילות המדרשה בבית הספר. המנהל יחד עם צוות ההיגוי המלווה את לימודי הדמוקרטיה בוחרים בכל שנה לעסוק בתחום העמקה ייחודי, דבר המאפשר לנו להקדיש זמן ללמידה המאירה זוויות חדשות בתחומי הדמוקרטיה. השנה התכנית התמקדה בנושא **מעורבות חברתית** והוכנה תכנית ייחודית עבורם שהותאמה לכל אחת משכבות הגיל. הפעילות כללה הכשרת הצוות החינוכי וליווי ביישום התכנים בכיתות א-ו, שעה עד שעתיים שבועיים לכל כיתה. בשנת הלימודים תשע"ז תתקיים פעילות המרחיבה את הנושא.

יסודי רמות אלון: שנה רביעית לפעילות המדרשה בבית הספר. הירתמות מנהלת ביה"ס, היועצת והמחנכות תורמת לביסוסם של הערכים הדמוקרטיים ולפיתוח שיח דמוקרטי שהורחב השנה גם בקרב ההורים. השנה בחרו להתמקד בנושא "פתרון סכסוכים" והותאמה תכנית ללמידה לכל אחת משכבות הגיל. בית הספר מעודד מעורבות חברתית והערכים הדמוקרטיים הנלמדים מהווים בסיס להרחבת הדיון בהקשר לקהילה והסביבה. לדוגמה: התייחסות למאבקים המובלים על ידי המבוגרים בשכונה שערבו גם את התלמידים, כמו: מאבק על הרחבת השכונה למצפה נפתוח – הריאה הירוקה של השכונה. התלמידים שלמדו מן הזכויות יכלו לתרגם אותן לשיח של התנגשות בין זכויות בהקשר של פיתוח מול סביבה.

יסודי שועפאט בנות: השנה הפעילות התקיימה בבית הספר היסודי גם עם המנהלת, הרכזת החברתית וצוות המחנכות. תחילה התקיימו פגישות בכדי לגבש רציונל וחזון בית ספרי והמטרה היא העצמת התלמידות בדגש על זהות ושייכות וקהילתיות, בית הספר בקהילה. בשלב השני בחנו את כל התכנים והפעילויות המתקיימות בשעת מחנכת והודגמו תכנים ופעילויות חדשות מתכניות של מדרשת אדם. בשלב השלישי התחילו בפיתוח מערכי שיעור ותכנים חדשים לפעילויות בשעות מחנך וניתן משוב על כל פרק שנכתב. האתגר הינו שילוב הקיים עם החומרים החדשים שאותם מציעה המדרשה בהתבסס על חזון בית הספר. שיתוף המחנכות בתהליך פיתוח התכנית היה קריטי וחשוב בבניית האימון ותחושת "הבעלות על התכנית" – היא לא רק מוכתבת ע"י ההנהלה אלא גם משלבת ידע וניסיון קיימים. יישום התכנית בפועל יתקיים בשנת הלימודים הבאה ומן הסתם יעשו שינויים בתכנית תוך כדי היישום.

מפגשי תלמידים מבתי ספר יסודיים יהודים וערבים בירושלים:

זו השנה השישית שהמדרשה מקיימת פעילות הכנה למורי בתי ספר המשתתפים בתכנית "ד.ש.א" (דמותו של אברהם) של מוזיאון ארצות המקרא, תכנית המפגישה תלמידים יהודים וערבים במוזיאון. השנה

התקיימו מפגשים בין שלושה בתי ספר: ממ"ד אפרתה, יסודי ג'רוזלם מבית חנינא ויסודי וועד א-צאדק-פרומיס. בנוסף התקיימה הכשרה לצוות המוזיאון (המתוארת בהמשך).

ממ"ד יסודי אפרתה: שנה ראשונה שהמדרשה מקימת פעילות עם בית הספר. היוזמה היתה של וועד ההורים ומנהלת ביה"ס זיהתה את הפוטנציאל החינוכי הטמון בתוכנית, ורתמה את כל מחנכות השכבה (ד') שהתלהבו לשתף פעולה עם המוזיאון. המחנכות גילו עניין ונכונות להקדיש שעות חינוך רבות לטובת הכנת התלמידים למפגש, וגם תוך כדי המפגשים הן המשיכו לעשות שימוש בכלים החינוכיים שהועברו להם ע"י מדרשת אדם. שני מפגשים התקיימו עם תלמידי ביה"ס יסודי ג'רוזלם ומפגש אחד עם תלמידי וועד א-צאדק-פרומיס.

יסודי ג'רוזלם, בית חנינא: שנה שנייה שבית הספר משתתף בתוכנית. התקיימו מפגשי הכנה בכיתות שעסקו בנושאים: מפגש בין שונים וקבלת השונה. מעורבות המנהלת והצוות המוביל של בית הספר היתה חשובה וחיונית להטמעת התכנים הנלמדים ולקיום המפגשים של התלמידים. בבית הספר לומדים בשפה האנגלית, מה שהקל על התקשורת הישירה בין התלמידים במפגש במוזיאון.

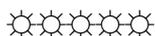
יסודי וואד א-צאדק: זו השנה השלישית שבית הספר משתתף בפרויקט. השנה רק חלק מהמורים היו שותפים לתהליך והדבר היה ניכר בנכונות ובהכנה למפגשים.

בשל אירועי אינתיפאדת היחידים היה צורך בשתי התחלות לצורך התנעת התוכנית בפועל האחת באוקטובר, והשנייה בינואר. שני סבבים של מפגשי תלמידים התקיימו בין תלמידי אפרתה ותלמידי ג'רוזלם. התלמידים שיתפו פעולה, נהנו, למדו ביחד, והעיקר למדו האחד על השני. אנו מתייחסים למפגשים אלו כאל הצלחה כבירה, שהתקיימה הודות לאווירה שהשרו במפגשים המדריכות, אווירה שהייתה נעימה ומוגנת, במקביל לעבודה החינוכית שנעשתה בכתות ע"י המחנכות. הסבב השלישי של המפגשים התקיים בין אפרתה לבין וועד א-צאדק – פרומיס ואולם

יסודי יד המורה: בית הספר היה אמור להתשתף בתוכנית המפגשים גם השנה (השתתף בשנתיים הקודמות) אולם בשל אירועים שונים התקיימה רק פעילות הכנה בה התמקדו בנושא קבלת השונה ומפגש בין שונים.

הכשרת גננות בירושלים

במסגרת פרויקט עירוני של מנח"י "בתי ספר בקהילה" המדרשה הוזמנה לקיים השתלמות הכשרה ל-8 גננות מובילות של אשכולות הגנים, שש גננות יהודיות כשכל אחת מהן מרכזת 6-8 גננות נוספות ושתי גננות ממזרח ירושלים. הגננות המובילות את אשכולות-הגנים הופרדו משאר משתתפי התוכנית (מנהלי ביה"ס ורכזים של "בי"ס בקהילה"). מתוקף הפרויקט העירוני, הגננות נדרשו ליישם פרויקטים קהילתיים בשכונתם, כאלה שיתייחסו לאוכלוסייה המגוונת, ולהעמקת הקשרים וההיכרות בין קבוצות אוכלוסייה שונות בשכונה. תוכנית ההנחיה בקבוצת הגננות המובילות פתחה בפני הגננות שאלות שיש להתייחס אליהן בבואן לתכנן תוכנית קהילתית, ונתנה להם כלים להתמודד עם השונות שבקהילתן, תוך יצירת דיאלוגים פוריים. במהלך ההשתלמות הגננות הביאו מקרי בוחן שונים איתן התמודדו מול גננות אחרות ומול מוסדות שונים בשכונה. הקבוצה ניסתה ביחד לייצר מענים לאתגרים השונים שעלו.

פעילות חינוכית במחוז דרום:

חטיבות ותיכונים:

שתי תכניות מרכזיות התקיימו בחמישה בתי ספר בדווים על יסודיים ותוארו בהרחבה בתחילת הדוח: "כוחה של מילה" ו"בשביל הדיאלוג". בתי הספר הם: דאר אל קאלם - רהט, אלחאיה - חורה, רב-תחומי רבין - חורה, אלנור - חורה, אל-סאלם - חורה. המורים וההנהלת בתי הספר מאוד מחוייבים לנושא חינוך לערכים דמוקרטיים בדגש על הנושאים של התכניות והשתתפו בהשתלמויות ולאחר מכן יישמו את

הלמידה בבית הספר בחלקם בכל כיתות בית הספר (27 כיתות בדאר אל קאלם) וחלקם בכל שכבת י' ויא'. בנוסף קיימו ימי שיא בית ספריים בהם הציגו את הפרויקטים בנושא שיושמו על ידי התלמידים.

בתי ספר יסודיים:

מפגשי תלמידים - יהודים וערבים - בתערוכה "שונה=שווה" - במרכז ג'ו אלון: זו השנה הרביעית והאחרונה לקיומה של תכנית "שונה = שווה" במוזיאון ג'ו אלון שליד קיבוץ להב. היא התקיימה ברבע הראשון של תשע"ו, בתמיכת **קרן תד אריסון**. התכנית כללה סדנאות ומפגשי תלמידי כיתות ה-ו, יהודים ובדווים בתערוכה אינטראקטיבית. השתתפו תלמידי 6 כיתות משני בתי ספר: יסודי להבים ויסודי אלברירוני מלקייה. עדיין קיימות פניות רבות של בתי ספר בבקשה להשתתף בתכנית.

פעילויות ושיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות

בונות עתיד משותף – נשים מובילות לשלום וביטחון

תכנית משותפת של מדרשת אדם עם נשים עושות שלום, איתך מע' (מעכי).

תכנית חדשה שהחלה ב-2016 ותתקיים במהלך שנתיים והיא פרי שיתוף פעולה של שלושה ארגונים: **איתך מע' (מעכי)** – משפטניות לצדק חברתי; **נשים עושות שלום ומדרשת אדם**, במימון האיחוד האירופי.

הבסיס לתכנית היא החלטת האו"ם 1325 (התקבלה בשנת 2000) המדגישה את החשיבות של השתתפות נשים במוקדי קבלת החלטות לקידום פתרון סכסוכים. מטרתה להכשיר חמש מאות נשים ממגוון גילאים, תרבויות, עדות ומוצא אתני ולאומי לעשייה פוליטית, חברתית וקהילתית. מוקד התכנית הוא בתרגול התבוננות מגדרית על הסכסוך ובניסיון לבחון מהו הקול הייחודי לנשים בהקשר זה. התכנית מיושמת במחזורים של 50-60 נשים בכל פעם. תחילה הן משתתפות בסמינר הכשרה בנושא. בהכשרה הן מקבלות ידע על הסכסוך בישראל, על החלטה 1325 וההשפעה של נשים על מו"מ לשלום בעולם, וכן כלים שיסייעו להן להמשיך בפעולה לקידום השלום. הלמידה מתקיימת במסגרת סדנאית חווייתית והרצאות מנשים מומחיות בתחום. בשלב השני הנשים המסיימות את הסמינר מחוייבות לקיים שלושה פרויקטים לבחירתן – שמטרתם הובלת שינוי בשיח הציבורי. כדי להוציא לפועל את הפרויקטים הן מקבלות ליווי וסיוע מצוות התכנית (הצפי הוא של למעלה מ-1,000 פרויקטים עד סוף התכנית). תפקידה של מדרשת אדם בתכנית זו היא לקיים את הסמינרים של הכשרת הנשים, 10 סמינרים שה"כ במהלך שנתיים.

הסמינר הראשון בתכנית התקיים במאי 2016 במרכז ציפורי ביער ירושלים והשתתפו בו 51 נשים. בבית ברל התקיימו שני סמינרים: ביוני התקיים הסמינר השני והשתתפו בו 57 נשים; ביולי התקיים הסמינר השלישי והשתתפו בו 61 נשים. בכל אחד מהסמינרים השתתפו נשים יהודיות וערביות, דתיות, מסורתיות וחילוניות, ילידות הארץ וכאלו שהגיעו אליה – מארה"ב, מהקהילה האתיופיות, יוצאות חבר העמים לשעבר, צעירות ומבוגרות – מנעד מגוון ומרתק של נשים, בהנחיית ובארגון צוות של שש נשים אליהן התווספו מרצות חיצוניות. רבות מהמשתתפות התחילו כבר ביישום פרויקטים ופעילויות ציבוריות וקהילתיות.

מוזיאון ארצות המקרא:

למעלה מעשור, שאגף החינוך במוזיאון ארצות המקרא בירושלים ומדרשת אדם משתפים פעולה בפרויקטים חינוכיים שונים במסגרת תכנית "ד.ש.א.". השנה התקיימה תכנית הכשרה לצוות ההדרכה החדש של המוזיאון והמדרשה ליוותה אותם בפעילות המפגשים של בתי הספר (שתוארה בהרחבה בדו"ח

זה). הפעילויות והתכנים שהועברו לצוות: תיאום ציפיות לגבי תוכנית דש"א ולגבי ההנחיה המקצועית; היכרות על בסיס אישי ותרבותי; בירור כיצד יינתן מקום שווה לשתי התרבויות והלאומים בהדרכה; כיצד על הזוג להיערך לפני ההדרכה; עבודה בזוגות ובצוות הכללי במהלך ההדרכות, תוך שימת דגש על שוויון; התמודדות עם מציאות של פיגועים בהיבט האישי ובהיבט המקצועי (איך הרגשות והמחשבות של המדריכות יכולות להיות מתווכות לתלמידים, באופן שבו גם הם יוכלו להביע את רגשותיהם ומחשבותיהם); שדרוג התקשורת בין המדריכות, תוך הקשבה לניואנסים 'דקים'; תיאום ציפיות ודרכי עבודה עם הסדנאיות (מדריכות בסדנת האמנות); סיכום שנה בצוות.

המוזיאון לאמנות האסלאם:

שיתוף הפעולה בין המדרשה לבין המוזיאון החל בשנה קודמת. היוזמה היתה של המוזיאון במטרה לקרב את תלמידי בתי הספר העל-יסודיים בירושלים לערכי הדמוקרטיה, הסובלנות, לרב-תרבותיות ולקבלת האחר. השנה התקיימה הכשרה אינטנסיבית למדריכי המוזיאון במטרה לתת להם כלים להנחות מפגשים במוזיאון. ההכשרה כללה התנסות בסדנאות שונות, רקע תיאורטי לקיום מפגשים ודיון במטרות המפגש בין בני הנוער.

האגודה לקידום החינוך, ירושלים: בתחילת שנת הלימודים תשע"ו התקיימה הרצאה לכל צוות החינוך של האגודה בנושא "חינוך נגד גזענות" וחולקה חוברת התכנית "בשביל הדיאלוג" למשתתפים שביקשו ליישם את הנושא בבתי הספר.

משרד החינוך – המטה לחיים משותפים: התקיימו הרצאות במסגרת ימי העיון שמקיים המטה למורים ומנהלים.

"תקווה ישראלית בחינוך" יוזמה של בית הנשיא וקרן לאוטמן: מדרשת אדם נמנית על הארגונים השותפים במסגרת יוזמה זו. בתשע"ו השתתפו נציגי המדרשה בכנס השנתי של בית הנשיא והציגו את תכניות המדרשה העוסקות בנושא חופש הביטוי והתמודדות עם הגזענות.

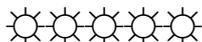
מרכז יצחק רבין: גם השנה המדרשה הוזמנה להעביר הרצאות וסדנאות בימי עיון שהמרכז מקיים לקבוצות שונות. בתשע"ו התקיימו שני ימי עיון האחת לצוות מרכז רבין בנושא: התמודדות חינוכית עם הגזענות, תיוג והדרה; והשנייה לקצינות צה"ל שבאו ליום עיון במרכז.

מכללת סמינר הקיבוצים, תל אביב: גם השנה המדרשה היתה שותפה לתכנון והפעלת יום עיון לסטודנטיות במסלול לחינוך יצירתי לרגל יום הזכרון לרצח יצחק רבין ז"ל, שעסק בנושא "חינוך נגד גזענות". הסטודנטיות קיבלו את חוברת התכנית "בשביל הדיאלוג" במטרה שהן תיישמה את התכנים בכיתות בהן מלמדות.

התאחדות הסטודנטים בישראל – הכשרת סטודנטים בתכנית "בשביל הדיאלוג":

זו השנה הראשונה שבה מתקיים הפרויקט ושת"פ עם התאחדות הסטודנטים. הקשר הראשוני נוצר בירושלים לאחר שהתאחדות הסטודנטים פנתה למנח"י במטרה להפעיל תוכנית לתלמידי חט"ב בירושלים בנושא התמודדות עם תופעת הגזענות. מנח"י פנתה למדרשת אדם, כגוף המקצועי להכשרת הסטודנטים. בתיאום עם התאחדות הסטודנטים נבנתה תכנית ההכשרה, על בסיס התכנית של המדרשה "בשביל הדיאלוג", והתקיימו סמינרים לארבע קבוצות סטודנטים בקמפוס הר הצופים. השתתפו סה"כ כ-45 סטודנטים (30 סטודנטים יהודים ו-15 ערבים), כאשר כל סטודנט/ית מקבלים מילגת לימודים תמורת הפעילות בבתי הספר. ההכשרה כללה התנסות בפעילויות מתוך התכנית שהותאמו במיוחד עבור תלמידי חטיבות הביניים. לאחר ההכשרה הסטודנטים קיימו סדנאות בבתי הספר הבאים: תיכון פסגת זאב, תיכון קדמה, אורט מינקוף, חט"ב בנות שועפט, חט"ב בית צפפה. עלו קשיים רבים ביישום הסדנאות בבתי הספר בעיקר בשל חוסר הנסיון של הסטודנטים בהנחייה בבתי ספר והתנגדות של רכזת הפרויקט של התאחדות הסטודנטים לאפשר ליווי מקצועי של צוות המדרשה.

בעקבות נסיון זה, פנו אל המדרשה מפרויקט פר"ח של התאחדות הסטודנטים לקיים קורסי הכשרה דומים לסטודנטים בתל אביב ובבאר שבע. בפברואר 2016 התקיים בתל אביב סמינר הכשרה לקבוצה של 20 סטודנטים; במרץ 2016 התקיים סמינר בבאר שבע ל-35 סטודנטים שחולקו לשתי קבוצות. תכנית ההכשרה זכתה להצלחה ומשתתפיה הביעו שביעות רצון רבה מהתכנים והמתודות שנלמדו. המדרשה הוזמנה להמשיך לקיים סמינרים להכשרת סטודנטים גם בשנת תשע"ז.

פעילות בינלאומית

"עיר המחר – לחיות בעיר מעורבת בעתיד" הכנס הבינלאומי השלישי

הכנס "עיר המחר - לחיות בעיר מעורבת בעתיד" התקיים 20-22 באוקטובר 2015, מרכז הכנסים ע"ש קונרד אדנאואר, משכנות שאננים, ירושלים. זהו הכנס השלישי בסדרת כנסים העוסקים בנושא החיים בערים מעורבות שהקרו לירושלים ומדרשת אדם מקיימות בירושלים. לכנס זה היו שותפים גם צוות מכון ירושלים לחקר ישראל.

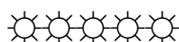
הכנס תועד והועלה לאתר <http://mixedcity.org.il>

ערב הפתיחה נפתח בברכות, לאחר מכן התקיים דיון בין הסופרים דורית רביניאן ואיימן סיכסק, ובסיום הופעה של להקת קוורטט טוקאן.

היום הראשון של הכנס עסק בעיקר בסוגיות תכנון בערים מעורבות ובחשיבותו ליצירת מרחב שוויוני בתחומי תעסוקה, בנייה, שיתוף אזרחים בקבלת החלטות, הנגשה לשונית, מגדר וסביבה ברת קיימא. לסיום יום הדיונים פרופ' דניאל מונטסרקו נתן הרצאה - על ערים שסועות ועל ערים מעורבות.

יומו השני של הכנס התמקד בשינויים חברתיים המחייבים תכנון מחודש של, חינוך, רווחה, הגדרה מחודשת של מושג המשפחה, פעילות של החברה האזרחית ושל הפעילות פוליטית בערים מעורבות. הרצאת האורחות מקפריסין היוונית והטורקית על מרחב שיתוף פעולה בניקוסיה – הציג דגם אפשרי של שיתוף פעולה. המרצות הן נציגות של מרכז Home For Cooperation בניקוסיה, הנמצא על קו התפר בין החלק התורכי ליווני ומספק בסיס לשיתוף פעולה בין שתי הקהילות. המושב האחרון בכנס עסק בריבוי זהויות – אישית, חברתית, מגדרית ופוליטית בערים מעורבות.

הכנס הסתיים באירוע מוסיקלי משותף עם הפרויקט הירושלמי – "פשוט שרים" במתחם התחנה הראשונה.

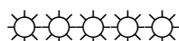
מכון C.A.P – מרכז מחקר למדיניות יישומית, אוניברסיטת מינכן, גרמניה

The Center for Applied Policy Research (C·A·P) at the University of Munich

המדרשה מקיימת קשרים לאורך כשני עשורים עם מכון CAP, שאימץ לעצמו את התהליך החינוכי של המדרשה בהכשרת מנחים העובדים במוסדות וארגונים שונים ברחבי אירופה. שיטה זו מוכרת בעולם כיום כ"שיטת בצוותא" The Betzavta Method. בדצמבר 2015 יצא לאור המהדורה הגרמנית של ספר המדרשה "אין דמוקרטיה אחת" שתורגם והותאם לגרמנית במהלך 2015 בעבודה משותפת של צוות המכון עם אוקי מרושק, שהוזמנה לאירוע ההשקה. בעקבותיו התקיימו השתלמויות הכשרה והעשרה בגרמניה.

מכון גוסטב שטריסמן, Gustav Stresemann Institut, באד בוונסן, גרמניה

שנה שנייה לפעילות המדרשה עם המכון. בדצמבר 2015 התקיים הסמינר השני להכשרת צוותים ומשתתפים בתכניות המכון (הראשון התקיים בדצמבר 2014). הנושא "רב תרבותיות ודמוקרטיה", המעסיק מאוד את החברה הגרמנית במציאות החברתית החדשה.

ההנהלה הציבורית של העמותה

מאז האסיפה הכללית האחרונה שהתקיימה ב-10 בפברואר 2016, התכנס הוועד המנהל של המדרשה לארבע ישיבות מן המניין, בהן עסק בתקציב המדרשה, גיוס משאבים, קשר עם קרנות וסקירת פעילויות המדרשה השונות. חברי הוועד הגיעו לכנסים, למגוון אירועים ופעילויות שהתקיימו באזורים שונים בארץ. המדרשה מבקשת להודות מקרב לב לכל הקרנות, הארגונים, הרשויות והתורמים הפרטיים, אשר תמכו במדרשה בשנים 2015-2016:

- ישראל:** הקרן לירושלים; קרן תד אריסון (באמצעות PEF); הקרן החדשה לישראל.
- אירופה:** קרן ירושלים בריטניה; קרן ירושלים גרמניה - חברת BMW; קרן המבורג מייסודו של פרופ' רימסטמה; קרן הנאמנות ריינה, אנגליה; נציבות האיחוד האירופי EU בישראל.
- ארה"ב:** USAID - משרד החוץ האמריקאי.

הוועד המנהל מודה לכל חברי/ות הצוות על התגייסותם ומאמציהם להצלחת עבודת המדרשה.

בברכה,

נאוה איזיק
יו"ר ועד מנהל

אושר באסיפה הכללית ביום 26 בדצמבר 2016